

<https://doi.org/10.15407/econlaw.2025.04.084>
УДК 346

Вікторія РЕЗНІКОВА, д-р юрид. наук, проф.,
зав. кафедри економічного права та економічного судочинства
Навчально-наукового інституту права
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна
ID orcid.org/0000-0003-0149-0710

Тетяна ПОЖОДЖУК, канд. юрид. наук, доц.,
доцент кафедри економічного права та економічного судочинства
Навчально-наукового інституту права
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна
ID orcid.org/0009-0004-9840-6988

Наталія ЄРЕМЕЄВА, канд. юрид. наук, зав. відділу
господарсько-правових досліджень проблем економічної безпеки
Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень
імені В.К. Мамутова Національної академії наук України», м. Київ, Україна
ID orcid.org/0000-0001-8682-1384

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Ключові слова: інвестиційна безпека, економічне право, реформа інвестиційного законодавства, концепція, іноземні інвестиції, євроінтеграція.

*Висвітлено питання сутності та розвитку категорії інвестиційної безпеки в юридичній доктрині та законодавстві України, а також у праві ЄС. Вказується, що більшість досліджень цієї проблематики здійснюється представниками економічної науки, тож інвестиційна безпека залишається переважно економічною категорією. Зауважується потреба у дослідженні такої категорії з позиції права і доцільність законодавчого закріплення терміна «інвестиційна безпека». Окремо наголошено на тому, що сфера інвестиційної безпеки є не лише національним завданням, а й євроінтеграційним зобов'язанням. Наводяться акти *acquis* ЄС, зокрема Регламент ЄС 2019/452 про перевірку прямих іноземних інвестицій. На основі аналізу напрацьовань науки висвітлені основні концептуальні підходи до розуміння категорії «інвестиційна безпека», а саме: макроекономічно-державницький, ризик-орієнтований (корпоративно-фінансовий), інституційно-правовий (гарантійний), публічно-приватний (комплексний, «гібридний»), стратегічно-секторальний, сталого розвитку та ESG-орієнтований. Також визначено переваги й недоліки кожного з наведених підходів до розуміння і сутності категорії «інвестиційна безпека». Здійснено системний аналіз основних ознак інвестиційної безпеки, та на їх основі запропоновано власне визначення цієї категорії.*

Вступ. В умовах значної трансформації вітчизняної економіки, спричиненої повномасштабною російсько-українською війною, пандемією та євроінтеграційними процесами, проблема інвестиційної безпеки набуває стратегічного значення. Від її рівня безпосередньо залежить

Цитування: Резнікова В., Пожоджук Т., Єремєєва Н. Концептуальні підходи до розуміння інвестиційної безпеки. *Економіка та право*. 2025. № 4. С. 84—95.
<https://doi.org/10.15407/econlaw.2025.04.084>

спроможність держави залучати капітал, відновлювати зруйновану інфраструктуру, забезпечувати стійке зростання та економічний суверенітет. За цих умов поняття інвестиційної безпеки виходить за межі економічної категорії і постає як правовий режим захищеності інвестиційної діяльності, що гарантує справедливий баланс між інтересами держави та правами інвестора.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значну увагу проблематиці інвестиційної безпеки здебільшого приділяли науковців-економістів, серед яких варто згадати В. Білоус, А. Заїнчковського, Л. Закревську, В. Кириленку, Г. Пастернака-Таранушенку, Л. Шевченка. В юридичній науці питаннями інвестиційної безпеки займалися учені: Д. Беззубов, Р. Бойчук, С. Погребняк, В. Щербина, В. Устименко та ін. Проте на сьогодні є багато питань у сфері правового регулювання інвестиційної безпеки, що вимагають наукового висвітлення та розв'язання саме в юридичній науці, враховуючи, зокрема, євроінтеграційні прагнення України.

Мета статті — розкриття сутності інвестиційної безпеки як комплексної економіко-правової категорії, аналіз основних концептуальних підходів до її розуміння та визначення її місця в системі національного права.

Результати дослідження. Насамперед слід відзначити, що інвестиційна безпека — це категорія, що набуває особливої ваги в умовах багаторівневої економічної кризи в Україні, зумовленої пандемією та російською агресією. Після початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну інституційне середовище для іноземних і внутрішніх інвесторів зазнало масштабного трансформаційного тиску. Зруйновані логістичні ланцюги, пошкоджені активи, високий рівень юридичної та політичної невизначеності створили системне відчуття юридичного ризику, який неможливо компенсувати винятково за допомогою економічних або адміністративних механізмів. Інвестиційна безпека у таких умовах постає не як частина абстрактної стратегії національної безпеки, а як прикладна категорія, що безпосередньо впливає на рівень готовності інвестора вкладати капітал в економіку, яка потерпає від триваючої війни на виснаження та прагне до відновлення.

Згідно зі звітом RDNA-4 (це вже четвертий звіт з оцінювання збитків та потреб, завданих російським вторгненням, підготовлений Украї-

ною спільно зі Світовим банком) загальний обсяг потреб у відновленні України на 2024—2034 рр. оцінюється в 524 млрд дол. США, з яких значна частина повинна бути профінансована за рахунок приватного сектору [1]. Очевидно, що за відсутності гарантій інвестиційної безпеки мобілізація приватного капіталу є майже неможливою навіть за наявності преференцій або сприятливих ринкових умов.

Не варто забувати, що ефективне та послідовне, комплексне правове забезпечення інвестиційної безпеки є структурним елементом інвестиційного клімату. Автори цієї статті раніше у своїх публікаціях вже звертали увагу на те, що реформа інвестиційного законодавства є першочерговою у світлі перспектив післявоєнного відновлення економіки України, пошуку необхідних для цього ресурсів, джерел фінансування [2, 3]. В основі інвестиційного законодавства України досі лежать закони України від 18.09.1991 № 1560-XII «Про інвестиційну діяльність», від 19.03.1996 № 93/96-ВР «Про режим іноземного інвестування» та від 10.09.1991 № 1540а-XII «Про захист іноземних інвестицій на Україні», які вже давно втратили свою актуальність, не відповідають потребам сьогодення, не забезпечують реального захисту іноземних інвестицій. Їхнє фрагментарне оновлення проблеми не вирішує. Не змінили на краще ситуацію у сфері іноземного інвестування й доволі декларативний за змістом Закон України від 17.12.2020 № 1116-IX «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» (відомий також як «Закон про “інвестнянь”»), а також Методологія розрахунку обсягу державної підтримки для інвестиційного проекту із значними інвестиціями, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 07.07.2021 № 714, Порядок та методологія проведення оцінки інвестиційного проекту із значними інвестиціями, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 12.03.2024 № 312.

Спочатку Закон України від 17.12.2020 № 1116-IX «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» зазнав конструктивної критики з боку юристів-практиків [4], а згодом продемонстрував свою провальну неефективність [5]. У черговій спробі виправити ситуацію було ухвалено Закон України від 09.08.2023 № 3311-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації інвестиційних проектів

із значними інвестиціями». Експортно-кредитне агентство України нарешті почало приймати заявки на страхування інвестицій від воєнних та політичних ризиків, що було передбачено Законом України від 22.11.2023 № 3497-IX «Про внесення змін до Закону України “Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності” щодо страхування інвестицій в Україні від воєнних ризиків». Однак, попри наявні спеціальні закони, інвестиційна безпека не є нормативно визначеною або комплексно урегульованою категорією. Вона залишається переважно економічною категорією, яку неவிправдано обійшли увагою правова доктрина та законодавець. Це створює правовий вакуум у розмежуванні функцій держави як регулятора, гаранта і контрагента; обумовлює відсутність структурованої відповідальності держави за порушення інвесторських гарантій; викликає в інвесторів відчуття недовіри до юридичного механізму загалом. Проте сьогодні саме правовий чинник інвестиційної довіри стає ключовим нематеріальним активом, що здатен зменшити системні ризики безпеки в умовах війни та повоєнного відновлення.

У контексті набуття Україною статусу держави — кандидата на вступ до Європейського Союзу (ЄС), а також початку формального процесу переговорів, сфера інвестиційної безпеки потрапляє у фокус таких *acquis* ЄС: Регламенту ЄС 2019/452 про перевірку прямих іноземних інвестицій (далі Регламент ЄС 2019/452)¹, Стандартів доброго врядування², передбачених Угодою про асоціацію (ст. 256—261), антикорупційної та судової реформ як передумови га-

рантій прав інвестора. ЄС вимагає, щоб держави-кандидати забезпечили: прозору, недискримінаційну й передбачувану нормативно-правову базу; незалежний судовий захист інвестора; чіткий механізм перевірки (скринінгу, *screening mechanism*) ризикових вкладень у чутливі сектори. Отже, правове забезпечення інвестиційної безпеки виступає не лише національним завданням, а й обов'язковим євроінтеграційним критерієм, що впливає на легітимність держави як суб'єкта міжнародного економічного простору.

І найважливіше — це комплексна юридична природа інвестиційної безпеки, публічно-приватна парадигма регулювання. Тут очевидно є інтердисциплінарність: інвестиційна безпека не належить ані винятково до публічного, ані до приватного права. Вона ґрунтується на державних гарантіях, інституційній спроможності, міжнародних зобов'язаннях (публічне право), водночас реалізується через договори, страхування, арбітраж, відшкодування (приватне право).

Інвестиційні відносини завжди передбачають взаємодію держави (в особі її органів), яка встановлює регуляторні рамки, визначає правила допуску на ринок, реалізує інструменти стимулювання / обмеження та інвестора (фізичної чи юридичної особи, здебільшого приватної), який укладає цивільні, господарські чи адміністративні угоди, набуває права на майно, бере участь у господарських товариствах, користується землею, надрами тощо.

Інвестиційна безпека має дві рівнозначні цілі. З боку держави — зберегти контроль над критично важливими секторами, недопущення домінування ворожого або залежного капіталу, забезпечення сталого розвитку, підтримання платіжного балансу; з боку інвестора — отримати гарантії стабільності, захисту прав власності, справедливого поводження, можливості репатріації прибутку та доступу до арбітражу. У цьому сенсі інвестиційна безпека збалансовує публічний інтерес і приватні очікування. У документах Світового банку, *OECD*, *ЄС*, *ICSID*, *UNCTAD* інвестиційна безпека розглядається як результат поєднання: стабільного правового регулювання з боку держави (*good governance*); гарантій справедливого та рівного ставлення (*fair and equitable treatment, FET*); здатності держави утриматися від дискримінаційних, корупційних або свавільних дій; свободи приватного суб'єкта реалізувати економічну ініціативу.

¹ Регламент (ЄС) 2019/452 — це європейський регламент, що встановлює механізм перевірки (*screening mechanism*) прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в країнах ЄС з міркувань безпеки та громадського порядку. Він не створює єдиного європейського механізму перевірки, але дає країнам-членам право на перевірку ПІІ, які можуть ставити під загрозу безпеку та громадський порядок, а також встановлює механізми співпраці між країнами. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/452/oj/eng>

² Стандарти доброго врядування — це загальноприйняті принципи та правила, спрямовані на забезпечення ефективного, прозорого та відповідального управління в різних сферах — від державного управління до корпорацій. Вони мають на меті підвищити довіру до органів влади та організацій, сприяти стабільному та справедливому розвитку, а також покращити якість життя громадян.

Наприклад, у Регламенті ЄС 2019/452 про перевірку прямих іноземних інвестицій вказано, що мета ЄС — захистити публічні інтереси, не перешкоджаючи руху капіталу (ст. 1, 2). У національній системі права інвестиційна безпека також не має власної галузевої структури, її регулювання. Вона охоплює господарське, адміністративне, фінансове, міжнародне приватне і публічне право; реалізується через державну економічну політику, а не лише через диспозитивні угоди. Наведене зумовлює доцільність доктринального визнання інвестиційної безпеки як інституційного феномена в межах економічного (господарського) права, що інтегрує приватноправові та публічно-правові аспекти. Інвестиційна безпека — це не інакше як комплексна правова конструкція, що виникає на стику приватних та публічних правових режимів, забезпечує баланс між економічною свободою суб'єктів і публічним інтересом, має ключове значення для економічного суверенітету держави та привабливості її юрисдикції для залучення в економіку приватного капіталу. Це вимагає розроблення відповідно комплексного правового режиму, що об'єднає: доктрину легітимних очікувань (*legitimate expectations*), публічно-правові зобов'язання держави (*state commitments*), приватноправові механізми захисту (страхування, компенсація, ADR / арбітраж).

Отже, на нашу думку, це дослідження має не лише доктринальне, а й гостро прикладне значення: воно відкриває можливість закласти нову категорію в національну систему права — інвестиційну безпеку як предмет правового регулювання, а не лише економічного аналізу.

Потреба в проведенні цього дослідження з позиції комплексного економіко-правового підходу підтверджується й наявними статистичними даними. За даними НБУ, 2024 р. потік прямих іноземних інвестицій (ПІІ) становив 3,3 млрд дол. США, що на 25 % менше, як порівняти з 2023 р., — 4,4 млрд дол. До того ж 72 % обсягу — реінвестовані доходи наявних інвесторів, нових капіталовкладень — мінімум. Станом на кінець 2024 р. інвестиційний портфель в Україні оцінювали в 55,8 млрд дол. Структура ПІІ: промисловість — 19,6 %, торгівля — 15,5, фінансові / страхові — 11,8, ІТ — 8,5 %. Вважаємо, що зниження ПІІ паралельно з високим відсотком реінвестицій вказує на високий рівень ризиків для нових інвесторів та недостатню привабливість для вхідних потоків. 79 % CEO

(*Chief Executive Officer*, що українською перекладається як генеральний директор, головний виконавчий директор або топменеджер компанії) 2024 р. вважали інвестиційний клімат в Україні «несприятливим», 49 % відзначили його погіршення (на фоні 84 і 55 % 2023 р.). Наведена статистика щодо інвестиційного клімату базується на опитуванні, проведеному Європейською Бізнес Асоціацією (EBA) в кооперації з *NEQSOL Holding* 2024 р. У дослідженні участь взяли понад 80 CEO великих і середніх компаній — як українських, так й іноземних, представлених на українському ринку [6]. Загалом ПІІ у I кварталі 2025 р. становили лише 351 млн дол., що у 3,3 раза менше за аналогічний період 2024 р. Ці дані підтверджують високий рівень невизначеності для інвестора, що прямо співвідноситься з недостатнім правовим забезпеченням інвестиційної безпеки.

У правовій доктрині категорію інвестиційної безпеки визначають по-різному. Так, на основі аналізу структурних елементів, що входять до її складу, Д. Беззубов пропонує визначати інвестиційну безпеку як складний та багатоаспектний процес діяльності всіх функціональних структур у напрямі підвищення стабільності інвестиційної сфери підприємства щодо впливу внутрішніх і зовнішніх негативних чинників на її діяльність незалежно від джерела та походження, а також спрямування дії у часі та просторі [7, с. 127]. Також інвестиційна безпека визначається через сукупність нормативно-правових, соціальних та екологічних умов, що визначають тип і динаміку відтворювального процесу та забезпечують надійність відшкодування й ефективність використання вкладеного капіталу [8].

Водночас в економіко-правовій літературі склалося кілька переважаючих концептуальних підходів до розуміння терміна «інвестиційна безпека». Розглянемо кожен з них, не претендуючи на вичерпність у висвітленні та наданні характеристики кожному з них.

1. Макроекономічно-державницький підхід. Найдавніша традиція розглядає інвестиційну безпеку як *підсистему економічної безпеки держави*. У центрі уваги — макроекономічні параметри (співвідношення внутрішніх і зовнішніх інвестицій, структурна збалансованість капіталовкладень, стійкість платіжного балансу). Безпека тут означає спроможність держави підтримувати «безпечний» рівень нагромадження

капіталу без надмірної залежності від зовнішніх шоків. Ключова теза: інвестиційна безпека є функціональною складовою економічної безпеки держави, що визначає її здатність до розширеного відтворення, збереження суверенітету і конкурентоспроможності. Інвестиційна безпека — це такий стан інвестиційної сфери, за якого обсяги та структура нагромадження капіталу гарантують стратегічні цілі саморозвитку національної економіки та мінімізують зовнішню залежність [8]. Інвестиційна безпека входить до «внутрішнього ядра» економічної безпеки поряд із фінансовою, енергетичною, продовольчою тощо [9, 10]. Так, Л. Шевченко підкреслює, що інвестиційна складова є «детонатором» усіх інших підсистем економічної безпеки, зокрема фінансової, соціальної, технологічної [11]. Категорія інвестиційної безпеки прив'язана до макрорівня і розглядається як умова стійкого національного відтворювального процесу. У межах цієї парадигми працювали українські економісти-безпекознавці В. Геєць, Б. Кваснюк, М. Кизим, О. Амоша та ін. [12]. Для них ключовим є державний контроль за критичними секторами, валютне регулювання та захист від «неякісного» капіталу. Саме держава визначає «граничну норму інвестування», необхідну для підтримання науково-технічного прогресу та валового внутрішнього продукту (ВВП); уповноважена вводити валютні, митні, галузеві обмеження, якщо рівень інвестиційної безпеки опускається нижче «порогових» значень (Б. Кваснюк, М. Єрмошенко [13], В. Мунтіян [14] та ін.). Макроіндикаторний апарат: частка валового нагромадження основного капіталу у ВВП; коефіцієнт покриття інвестицій внутрішніми заощадженнями; частка технологічних (інноваційних) інвестицій; питома вага інвестицій критично залежних від зовнішніх джерел. Основна функція (превентивно-захисна логіка): виявити макрозагрози (відтік капіталу, негативне сальдо ПП, «деіндустріалізацію») і завчасно застосувати публічні «запобіжники» (валютне регулювання, контроль за оборонно-промисловим комплексом, обмеження офшорних трансакцій тощо).

Отже, на основі проведеного аналізу можна виділити такі характерні особливості макроекономічно-державницького підходу: 1) *пріоритет внутрішніх джерел накопичення* — низька частка внутрішніх заощаджень у фінансуванні валового капіталоутворення вважається

«класичним маркером інвестиційної небезпеки» (Б. Кваснюк); 2) *дихотомія «інвестиційна активність ↔ економічний суверенітет»* — надмірний приплив ПП з однієї країни може оцінюватися як загроза; 3) *порогові значення (тригери втручання)*. Так, методика Гейця — Кизима задає критичні «червоні лінії» (наприклад, зниження частки інвестицій у виробничий сектор <18 % ВВП); 4) *відтворювальна парадигма* — безпека трактується як «забезпечення розширеного суспільного відтворення», тобто обов'язкова здатність економіки нарощувати капітал щороку темпами, вищими за амортизацію і приріст населення.

Потрібно визнати, що на сьогодні макроекономічно-державницький підхід зазнає критики та потребує сучасного переосмислення з огляду на такі основні аргументи:

1) надмірна фіскально-оборонна оптика. Критики (Я. Жаліло, Г. Пастернак-Таранушенко [9, 15]) вказують, що державницький підхід часто ігнорує мікрорівневі стимули та приватноправову автономію інвестора;

2) недооцінювання глобальної інтеграції. Сучасні регламентні акти ЄС вносять у парадигму поняття пропорційності і мінімізації бар'єрів, що змушує скоригувати «класичні» оборонні важелі;

3) потреба в комплексній моделі, оскільки поточна євроінтеграційна логіка України вимагає поєднати макрдержавний контроль (скринінг, *golden power*) з контрактно-правовими гарантіями та омбудсменськими інструментами довіри.

Отже, макроекономічно-державницький підхід виходить з пріоритету суверенного національного інтересу: інвестиційна безпека — це насамперед здатність держави захистити й спрямувати потоки капіталу так, щоби вони слугували стратегічним цілям відтворення й розвитку. Його головні атрибути: публічно-правова ієрархія цілей, чіткі макроіндикатори, превентивний моніторинг і право примусового втручання. Саме на цьому фундаменті сьогодні вибудовуються сучасні моделі скринінгу ПП та «золотої акції» у країнах ЄС, що робить підхід все ще актуальним, хоч і з певними застереженнями для формування української стратегії інвестиційної безпеки в умовах війни та майбутнього вступу до ЄС.

2. Ризик-орієнтований (корпоративно-фінансовий) підхід. Виник під впливом західної теорії управління ризиками інвестора (CAPM,

VaR, real options). Інвестиційна безпека в рамках цього підходу трактується як здатність компанії чи проекту мінімізувати сукупний ризик і водночас забезпечувати необхідну прибутковість. Питання державного суверенітету відходять на другий план; вирішальними стають галузеві ризики, політичний і правовий ризик. Із зарубіжних авторів тут цитують Р. Боді, К. Ейтмана, Б. Коупленда; в українському академічному середовищі подібні ідеї розвивали О. Шниркова та С. Мочерний. Перевага підходу — детальний інструментарій оцінки проектних ризиків; недолік — слабка увага до публічних гарантій і системних ефектів. Тож ризик-орієнтований підхід до осмислення природи інвестиційної безпеки формується на основі мікроекономічної логіки корпоративного управління та фінансової теорії. Він розглядає інвестиційну безпеку не як функцію макроекономічного суверенітету держави, а як якість інституційної поведінки учасників інвестування, що дає змогу ідентифікувати, оцінити, мінімізувати й контролювати ризики вкладення капіталу з метою забезпечення стабільного співвідношення ризику й очікуваного доходу. За базовою концепцією класичної фінансової теорії [16], безпека інвестицій полягає у здатності суб'єкта інвестування — інвестора чи підприємства — належно управляти власним ризиком в умовах невизначеності. Розробники корпоративних стратегій Т. Коупленд і Ф. Кінан акцентували увагу на тому, що управління інвестиційною безпекою є, по суті, реалізацією права вибору поведінки інвестора в ситуації ризику. Вони запропонували використовувати концепт так званих реальних опціонів як метод визначення вартості проекту в умовах високої невизначеності, водночас ключовим є право відкласти інвестицію, розширити її або припинити залежно від сценарію розвитку подій [17]. Так само вважають М. Амрам і Н. Кулатілака, зазначаючи, що «опціонне мислення» не уникає невизначеності, а навпаки, допомагає зробити з неї фактор економічної переваги, інтегруючи гнучкість у процес ухвалення рішень [18].

У вітчизняному дискурсі в межах фінансово-економічної школи інвестиційну безпеку в корпоративному контексті розглядають як сукупність здатностей підприємства захистити власні інтереси завдяки впровадженню ефективного внутрішнього ризик-менеджменту. Зокрема, О. Вітрянська вказує, що ключовим фактором

інвестиційної небезпеки є відстрочене у часі ухвалення управлінських рішень в умовах відсутності повної інформації [19]. Основними теоретико-методологічними інструментами у межах ризик-орієнтованого підходу є такі: моделі оцінки ризику капіталу на основі співвідношення «очікувана доходність — дисперсія» (модель Шарпа, індекс β); методи оцінки граничного фінансового збитку (*VaR, CFaR*); концепція реальних опціонів; договори страхування інвестицій, зокрема політичних ризиків (наприклад, договори *MIGA*); інтегровані системи управління ризиком (*ERM — Enterprise Risk Management*) згідно зі стандартами *COSO* або *ISO 31000*. Порівнюючи з макроекономічно-державницьким підходом, який зосереджений на загальнонаціональних показниках відтворення та контролі за зовнішніми потоками капіталу, ризик-орієнтований підхід фокусується на конкретному суб'єкті інвестиційної діяльності (компанії, проекті, банку), де безпека інвестицій визначається не гарантованою стабільністю зовнішніх умов, а внутрішньою здатністю до адаптивного управління ризиками.

Застосування аналізованого підходу для України має також певну актуальність. По-перше, повоєнна економіка України характеризується високим рівнем політичної, інфраструктурної, валютної невизначеності, що потребуватиме не стільки законодавчих декларацій, скільки реальних механізмів оцінки ризику для конкретного інвестора. По-друге, інтеграція до єдиного економічного простору ЄС вимагає від українських компаній і державних установ впровадження ризик-орієнтованих стандартів, сумісних із актами *acquis communautaire*. По-третє, у перспективі Україна потребуватиме впровадження інститутів державного співстрахування політичних ризиків, заснованих на моделюванні найгірших сценаріїв (*worst-case scenario modeling*) з використанням кількісних параметрів ризику.

Отже, ризик-орієнтований підхід слід визнати такою моделлю інвестиційної безпеки, яка передбачає високий рівень аналітичної зрілості учасників інвестування, забезпечення внутрішньої культури управління ризиками та впровадження державних стимулів до раціонального хеджування. У правовій доктрині цей підхід формує підґрунтя для розвитку нових категорій: «право на хеджування», «право на державне співстрахування», «право на опціон

управлінського рішення» у межах інвестиційного зобов'язання.

3. Інституційно-правовий (гарантійний) підхід. Під впливом розвитку міжнародного інвестиційного арбітражу (ICSID) і мережі двосторонніх інвестиційних угод інвестиційна безпека дедалі частіше визначається через систему правових гарантій інвестора [20, 21]: режим національного та найбільшого сприяння, заборону експропріації без компенсації, справедливий і рівний режим, доступ до арбітражу. В юридичній літературі цей напрям представляють М. Дольцер, Р. Шрірер, а також українські науковці В. Опришко, О. Зеркаль. Сутність концепції — безпека настає тоді, коли у правовому полі існує ефективний і передбачуваний механізм розв'язання спорів та виконання арбітражних рішень. Отже, інституційно-правовий (гарантійний) підхід до розуміння інвестиційної безпеки базується на твердженні, що головним чинником довіри інвестора є не лише економічні умови (рентабельність, ринки, ресурси), а насамперед правові інститути, які забезпечують стабільність, передбачуваність і захищеність його прав та інтересів. Інвестиційна безпека в межах цього підходу — це такий правовий режим, що гарантує інвестору стабільність правового регулювання суспільних відносин, ефективну правову охорону інвестицій та дієвий захист у разі порушення прав або виникнення ризиків, зокрема й політичних.

Інституційно-правовий підхід виділяє такі юридичні інструменти та інститути як визначальні елементи інвестиційної безпеки: 1) доступ до ефективного судового або арбітражного захисту: створення спеціалізованих інвестиційних судів (як у Франції, Бельгії); арбітражний механізм ICSID / UNCITRAL як частина міжнародного правового режиму; 2) наявність стабілізаційних положень у нормативно-правових актах і стабілізаційних застережень у контрактах з державою (угоди про розподіл продукції, інвестиційні меморандуми тощо). Конституційна гарантія незворотності дії в часі норм, сприятливих для інвестора (досвід Угорщини, Болгарії); 3) омбудсменський захист інвестора: у багатьох країнах ЄС (наприклад, Польща, Естонія) інститути інвестиційного омбудсмена мають юридично визначені повноваження, з правом адміністративного реагування на дії державних органів; 4) прямі юридичні гарантії у спеціальних законах. Наприклад, у Франції

діє режим *autorisation préalable*, що вимагає дозволу уряду для здійснення інвестицій у чутливих секторах, із зазначенням прав інвестора. Польський Закон про підтримку нових інвестицій від 10.05.2018 (*Act on Supporting New Investments of 10 May 2018*) містить перелік прав інвестора, захищених державою (зокрема податкові пільги, право на стабільне регулювання протягом строку договору тощо).

Характерні особливості полягають у тому, що інституційно-правовий підхід визнає юридичну визначеність як передумову безпеки: не гарантії результату, а гарантії процедур. Він нейтралізує ризики довіри, оскільки інвестор не потребує абсолютної стабільності держави, а лише впевненості, що існують правові засоби виправлення ситуації. Політична нейтральність права — центральний принцип: інвестор готовий працювати в ризикованому середовищі, якщо ризик є правокерованим.

Отже, інституційно-правовий (гарантійний) підхід до розуміння інвестиційної безпеки акцентує увагу на необхідності високого ступеня правової передбачуваності, стабільності, доступності правового захисту та ефективності юридичних механізмів захисту інвестора. У межах євроінтеграційної трансформації системи права України він може бути основою побудови довіри між інвестором і державою, а також дає змогу поєднати публічні інтереси регулятора з приватними гарантіями захисту інвестиційного капіталу.

4. Публічно-приватний (комплексний, «гібридний») підхід. Останнім часом з'явилась ідея поєднати макродержавні та приватноправові виміри. Інвестиційна безпека трактується як стан, за якого держава, виконуючи свої публічні функції, створює передбачувані й справедливі умови для приватного інвестора. Водночас державні гарантії та контроль за критичною інфраструктурою співіснують з угодою про стабілізаційні умови, спеціальними пільгами, страховими інструментами. В Україні цей підхід розробляють В. Устименко, В. Щербина, В. Резнікова та С. Погребняк; в ЄС — експерти OECD *Investment Policy Reviews*. Перевага — баланс інтересів; виклик — складність побудови «подвійного» регулювання. Публічно-приватний (комплексний) підхід до забезпечення інвестиційної безпеки — це інституційна архітектура, яка поєднує: державні гарантії (кредитні лінії, нормативно-правові стабілізаційні умови, правовий

пріоритет контрактів); приватне фінансування (комерційні інвестиції, фонди, банки); правове закріплення балансу за допомогою контрактів з пріоритетом над внутрішнім правом; цифрову технологічну платформу — для забезпечення прозорості й довіри. Ця модель демонструє, як економічна стратегія супроводжується реальними правовими інструментами — стабільними угодами, механізмом компенсації, інтеграцією приватних інтересів і державних драйверів розвитку. Це, на нашу думку, справжній інституційно-правовий прототип для України в межах євроінтеграції й відбудови.

Прикладами застосування аналізованого підходу на практиці можуть бути:

1) Європейська комісія — Рамка «*Ukraine Investment Framework*» (UIF). *Ukraine Investment Framework* — це комплекс заходів, що поєднує державні гарантії ЄС (7,8 млрд євро кредитних гарантій), грантове фінансування (1,5 млрд євро) і співфінансування від приватного сектору. Це демонструє, як публічно-приватний підхід застосовується на практиці, об'єднуючи інституційну підтримку, правові гарантії й ринкові механізми;

2) міжурядова / приватна конструкція фонду реконструкції США — Україна. Нещодавній механізм створення *Reconstruction Investment Fund* (RIF) — це гібридна правова модель: двостороння рамкова угода забезпечує державну підтримку США, а *Limited Partnership Agreement* (LP Agreement) встановлює комерційний режим роботи фонду. Угода має пряму дію, переважає над українським законодавством і передбачає пріоритетність контрактного регулювання над внутрішнім публічним правом;

3) ініціатива «Три моря» (3SI) — інституційний публічно-приватний інструмент. *Three Seas Initiative Investment Fund* (3SIIF) — регіональна форма координації, що об'єднує державне фінансування країн ЄС та інвестиційні ресурси приватного сектору для реалізації проектів транспорту, енергетики, цифрової інфраструктури.

5. Стратегічно-секторальний підхід. Під впливом Регламенту ЄС 2019/452 щодо скринінгу ПП (ЄС сприймає скринінг прямих інвестицій як ключовий засіб протидії загрозам безпеці або громадському порядку, водночас виражаючи відкритість ринку; дозволяє державам-членам встановлювати власні порогові значення, специфічні критерії та процедури, але в межах загальноєвропейської рамки співпраці [22]) та

досвіду США (CFIUS) з'явився підхід, де інвестиційна безпека — це захищеність стратегічних секторів і критичної інфраструктури від «чутливого» або ворожого капіталу. Дослідження ведуть європейські юристи-міжнародники (М. Сірагуза, Дж. Клаус) й українські фахівці з нацбезпеки І. Рогач, Р. Смолянка. Для цієї моделі характерні механізми попередньої перевірки інвестора, чіткі критерії «небезпечних угод», санкційний контроль. Стратегічно-секторальний підхід ґрунтується на концепції: інвестиційна безпека — це здатність держави захищати безпеку своїх стратегічно важливих секторів, як-от енергетика, телекомунікації, транспорт, інноваційні технології, оборона, від ризиків юридичного, політичного чи економічного характеру у зв'язку з іноземними прямими інвестиціями. Суть підходу: держава зберігає інституційний контроль за критичною інфраструктурою й технологіями через механізми попереднього огляду, блокування або обмеження інвесторів.

Інституційно-правові механізми аналізованого підходу: механізм попереднього скринінгу — інвестор подає заявку; держава оцінює вплив на інфраструктуру і у разі ризику може заблокувати чи встановити умови; публічний перелік стратегічних секторів — встановлюється чітко в нормативних актах (енергетика, ІТ, фінанси, оборона тощо); обов'язкові строки та можливість оскарження — протягом 30—60 днів; рішення можуть бути оскаржені в суді; наднаціональна співпраця — обмін інформацією між державами-членами і Європейською комісією, передача коментарів, спільні оцінки. Стратегічно-секторальний підхід розглядається прихильниками як доволі ефективний спосіб балансування між відкритістю для інвестицій та національною безпекою через інституційний контроль.

6. Сталого розвитку та ESG-орієнтований підхід. Під впливом Цілей сталого розвитку ООН та ESG-стандартів рішення про інвестиції розглядають крізь призму екологічної, соціальної та управлінської (*governance*) безпеки. Безпека інвестицій означає, що капітал не створює довкіллевих чи соціальних загроз, а регуляторні правила стимулюють прозорість і корпоративну відповідальність [23]. Ідеї зазначеного підходу відображені у роботах Д. Сакса, Дж. Стігліца, а в Україні — Л. Антонюк, О. Дьоміної. Цей підхід активно підтримують міжнародні фінансо-

ві інституції (IFC, EBRD), які вже прив'язують кредитування до ESG-комплаєнсу.

ESG-орієнтований підхід спирається на підґрунтя товарно-економічної, соціальної та управлінської стійкості підприємницької діяльності як складового елементу інвестиційної безпеки. Він виходить із припущення, що інвестиційні ризики — це не лише правові або політичні, а й пов'язані з екологічними, соціальними і управлінськими (governance) чинниками [24]. Відповідно, інвестор, державний регулятор і суспільство отримують додаткові канали правового контролю й захисту за умов належного ESG-комплаєнсу. ESG-орієнтований підхід до інвестиційної безпеки інтегрує стійкість, довіру та правову відповідальність у визначення стратегії інвестицій. Його популяризують не лише як ризик-менеджмент, а й як цілісну систему, що поєднує державні регуляції, міжнародні стандарти та інституційні механізми.

Отже, **найважливішими ознаками інвестиційної безпеки є:**

1) передбачуваність правового режиму. Ключовими факторами для інвестора є стабільність, прозорість і передбачуваність умов інвестування — податкових, регуляторних, судових тощо. Це охоплює, зокрема: сталість правового статусу інвестора, захист від раптових нормативних змін, ефективну комунікацію щодо намірів та очікувань держави;

2) гарантованість реалізації прав інвестора. Інвестиційна безпека містить дієві механізми: захисту права власності, доступу до правосуддя, реалізації права на репатріацію прибутків, виконання державою своїх зобов'язань (контрактних, односторонніх, міжнародно-правових тощо);

3) мінімізація публічних і регуляторних ризиків. Йдеться про такі елементи: захист від політичного ризику (націоналізація, експропріація, зміна режиму), прозорі механізми врегулювання спорів, відсутність адміністративного тиску чи корупції тощо;

4) інституційна ефективність держави. Держава як гарант інвестиційної безпеки повинна забезпечувати ефективне правозастосування, мати незалежну судову владу, створити інститути страхування інвестицій, гарантій, стимулів, виконувати міжнародні зобов'язання у сфері захисту інвестора;

5) збалансованість між публічним інтересом і правами інвестора. Інвестиційна безпека —

це не лише захист інвестора, а й встановлення меж допустимого втручання держави в економічні свободи (через ліцензування, скринінг, санкційні обмеження тощо).

На основі наведених ознак вважаємо за можливе запропонувати визначення категорії **«інвестиційна безпека»** — це правовий режим гарантування стабільних, передбачуваних і захищених умов здійснення інвестиційної діяльності, який забезпечує справедливий баланс між публічними інтересами держави та правами інвестора, з мінімізацією політичних, регуляторних і правових ризиків, на основі ефективних інституційних механізмів та міжнародно-правових гарантій.

Таке визначення, на нашу думку, враховує комплексну публічно-приватну природу інституту інвестиційної безпеки, відмежовує її від економічної доцільності (оскільки йдеться не про прибуток, а про захист прав інвестора у межах правового поля), а також є придатним для подальшої нормативної конкретизації в спеціальному законі та концепції законодавчого забезпечення сприятливого інвестиційного середовища.

Висновки. Вважаємо, що «інвестиційна безпека» була та залишається поліцентричною категорією. В економіко-правовій доктрині сформувалися такі підходи до розуміння інвестиційної безпеки: макроекономічно-державницький, ризик-орієнтований (корпоративно-фінансовий), інституційно-правовий (гарантійний), публічно-приватний (комплексний, «гібридний»), стратегічно-секторальний, сталого розвитку та ESG-орієнтований, які мають свої переваги та недоліки. Прихильники макроекономічно-державницького підходу на перший план виводять суверенітет і фінансову стійкість, ризик-орієнтований підхід — мікроекономічну доцільність, інституційно-правовий — гарантії та арбітраж, комплексна модель шукає баланс, стратегічний підхід акцентує контроль над чутливими секторами, а ESG-орієнтований підхід поєднує інвестиції з цілями сталого розвитку. Саме порівняння й синтез цих підходів дає можливість сформувати сучасну юридичну концепцію інвестиційної безпеки України в євроінтеграційному та повоєнному контексті.

Проведено системний аналіз найважливіших ознак інвестиційної діяльності, як-от: передбачуваність правового режиму, гарантованість реалізації прав інвестора, мінімізація публічних і регуляторних ризиків, інституцій-

на ефективність держави, збалансованість між публічним інтересом і правами інвестора.

Сформульовано визначення поняття «інвестиційна безпека» як правового режиму гарантування стабільних, передбачуваних і захищених умов здійснення інвестиційної діяльності,

що забезпечує справедливий баланс між публічними інтересами держави та правами інвестора, з мінімізацією політичних, регуляторних і правових ризиків, на основі ефективних інституційних механізмів та міжнародно-правових гарантій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. RDNA4: Представлено оновлений звіт потреб на відновлення України. *DREAM Новини*. URL: <https://dream.gov.ua/ua/news/article-85> (дата звернення: 22.10.2025).
2. Резнікова В., Щербина В., Устименко В. Проблеми удосконалення законодавства України про іноземні інвестиції в контексті адаптації до права ЄС. *Економіка та право*. 2025. № 1. С. 3—10. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2025.01.003>
3. Резнікова В., Щербина В., Єремеева Н. Проблеми захисту іноземних інвестицій в Україні. *Економіка та право*. 2025. № 2. С. 53—61. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2025.02.053>
4. Лисенко С. Чи запрацює закон про інвестиційну няню? *Higher School of Advocacy*. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/chy-zapratsuyue-zakon-pro-investysijnu-nyanyu> (дата звернення: 22.10.2025).
5. Тарасовський Ю. За два роки «Інвестняня» не змогла залучити інвестицій. *Журнал Forbes Ukraine*. URL: <https://forbes.ua/news/za-dva-roki-investnyanya-ne-zmogla-zaluchiti-investitsiy-minekonomiki-otrimalo-lishe-ryat-zayavok-16022023-11768> (дата звернення: 22.10.2025).
6. 70 % опитаних компаній інвестуватимуть в Україну попри війну. *European Business Assosiation*. URL: <https://eba.com.ua/en/70-opytanyh-kompanij-investuvatymut-v-ukrayinu-popry-vijnu/?utm> (дата звернення: 22.10.2025).
7. Беззубов Д.О. Інвестиційна безпека: господарсько-правове регулювання. *Юридичний вісник*. 2019. № 2 (51). С. 125—130.
8. Закревська Л.М., Заїнчковський А.О. Інвестиційна безпека як складова економічної безпеки. *Вісник Черкаського університету. Серія «Економічні науки»*. 2016. № 2. С. 28—34. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1b23cac9-047d-4ae9-9e5d-d1d7c7e45e34/content> (дата звернення: 22.10.2025).
9. Жаліло Я. До формування категоріального апарату науки про економічну безпеку. *Стратегічна панорама*. 2004. № 3. С. 97—104.
10. Кириленко В. Інвестиційна складова економічної безпеки: монографія. Київ: КНЕУ, 2005. 232 с.
11. Економічна безпека держави: сутність та напрями формування: монографія / Л.С. Шевченко та ін. Харків: Право, 2009. 312 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/MONOGRAFIJ_2010/Shevchenko_2009.pdf?utm (дата звернення 22.10.2025).
12. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство: монографія / В.М. Геець, М.О. Кизим, Т.С. Клебанова, О.І. Черняк. Харків: ІН-ЖЕК, 2006. 240 с.
13. Єрмошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення: монографія. Київ: ВЦ КНТЕУ, 2001. 309 с.
14. Мунтіян В. Економічна безпека України: монографія. Київ: КВІШ, 1999. 464 с.
15. Пастернак-Таранушенко Г.А. Економічна безпека держави. Методологія забезпечення: монографія. Київ: Київський економічний інститут менеджменту, 2003. 320 с.
16. Bodie Z., Kane A., Marcus A. J. Investments, Thirteen edition. Published by McGraw Hill LLC, 1324 Avenue of the Americas, New York. NY 10019. 2024. URL: https://info.mheducation.com/rs/128-SJW-347/images/Bodie_Preface_Investments_13e.pdf (дата звернення: 22.10.2025).
17. Copeland T. E., Keenan P. T. Making Real Options Real. *The McKinsey Quarterly*. 1998. No. 3. P. 129—141.
18. Amram M., Kulatilaka N. Uncertainty: the new rules for strategy. *Journal of Business Strategy*. 1999. May/June. P. 25—29.
19. Вітрянська О.В. Оцінка інвестиційної привабливості. *Факультет економіки та бізнес-адміністрування Державного Університету «Київський авіаційний інститут»*. URL: <https://nau.edu.ua/site/variables/news/2018/5/Тези%202018/30-Економіка%20та%20бізнес-адміністрування%20%28ФЕБА%29.pdf?utm> (дата звернення: 22.10.2025).
20. Tecnicas Medioambientales Tecmed S. A. v The United Mexican States, ICSID Case No. ARB (AF)/00/2, Award. *Itlaw*. URL: <https://cil.nus.edu.sg/wp-content/uploads/2015/10/Day4-11-Case-25.pdf?utm> (дата звернення: 22.10.2025).
21. Michael J. Mauboussin Get Real Using Real Options in Security Analysis. *Credit Suisse first Boston corporation*. 1999. June 23. URL: https://ucema.edu.ar/u/jd/Inversiones/Articulos/CSFB_Get_Real.pdf?utm (дата звернення: 22.10.2025).
22. Frequently asked questions on Regulation (EU) 2019/452 establishing a framework for the screening of foreign direct investments into the Union. *Europa.eu*. URL: <https://isp.se/media/t1fnsfll/faq-om-eu-samarbetet.pdf?utm> (дата звернення: 22.10.2025).

23. Sustainable investments in the EU regulatory framework. *Eurosif*. URL: <https://www.eurosif.org/sustainable-investments/?utm> (дата звернення: 22.10.2025).
24. Big Investors Say They Use ESG to Reduce Risk (But Mostly Focus on the E and G). *Stanford Graduate School of Business*. URL: <https://www.gsb.stanford.edu/insights/big-investors-say-they-use-esg-reduce-risk-mostly-focus-e-g?utm> (дата звернення: 22.10.2025).

Надійшла 03.11.2025

REFERENCES

1. RDNA4: Predstavleno onovleni zvit potreb na vidnovlennia Ukrainy. *DREAM Novyny*. URL: <https://dream.gov.ua/ua/news/article-85> [in Ukrainian].
2. Rieznikova V., Shcherbyna V., Ustyomenko V. Problemy udoskonalennia zakonodavstva Ukrainy pro inozemni investytsii v konteksti adaptatsii do prava YeS. *Ekonomika ta pravo*. 2025. No. 1. P. 3-10. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2025.01.003> [in Ukrainian].
3. Rieznikova V., Shcherbyna V., Yermieieva N. Problemy zakhystu inozemnykh investytsii v Ukraini. *Ekonomika ta pravo*. 2025. No. 2. P. 53-61. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2025.02.053> [in Ukrainian].
4. Lysenko S. Chy zapratsiuie zakon pro investytsiinu nianiu? *Higher School of Advocacy*. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/chy-zapratsyuye-zakon-pro-investytsiynu-nyanyu> [in Ukrainian].
5. Tarasovskiy Yu. Za dva roky "Investniannia" ne zmozhla zaluchyty investytsii. *Zhurnal Forbes Ukraine*. URL: <https://forbes.ua/news/za-dva-roki-investnyanya-ne-zmogla-zaluchiti-investitsiy-minekonomiki-otrimalo-lishe-pyat-zayavok-16022023-11768> [in Ukrainian].
6. 70 % opytanykh kompanii investuvatymut v Ukrainu popry viinu. *European Business Assosiation*. URL: <https://eba.com.ua/en/70-opytanyh-kompanij-investuvatymut-v-ukrayinu-popry-vijnu/?utm> [in Ukrainian].
7. Bezzubov D.O. Investytsiina bezpeka: hospodarsko-pravove rehuliuвання. *Iurydychnyi visnyk*. 2019. No. 2 (51). P. 125-130 [in Ukrainian].
8. Zakrevska L.M., Zainchkovskiy A.O. Investytsiina bezpeka yak skladova ekonomichnoi bezpeky. *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Seriya "Ekonomichni nauky"*. 2016. No. 2. P. 28-34. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1b23cac9-047d-4ae9-9e5d-d1d7c7e45e34/content> [in Ukrainian].
9. Zhalilo Ya. Do formuvannia katehorialnoho aparatu nauky pro ekonomichnu bezpeku. *Stratehichna panorama*. 2004. No. 3. P. 97-104 [in Ukrainian].
10. Kyrylenko V. Investytsiina skladova ekonomichnoi bezpeky: monohrafiia. Kyiv: KNEU, 2005. 232 p. [in Ukrainian].
11. Ekonomichna bezpeka derzhavy: sutnist ta napriamy formuvannia: monohrafiia / L.S. Shevchenko. Kharkiv: Pravo, 2009. 312 p. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/MONOGRAFII_2010/Shevchenko_2009.pdf?utm [in Ukrainian].
12. Modeliuвання ekonomichnoi bezpeky: derzhava, rehion, pidpriemstvo: monohrafiia / V.M. Heiets, M.O. Kyzym, T.S. Klebanova, O.I. Cherniak. Kharkiv: IN-ZHEK, 2006. 240 p. [in Ukrainian].
13. Yermoshenko M.M. Finansova bezpeka derzhavy: natsionalni interesy, realni zahrozy, stratehiia zabezpechennia: monohrafiia. Kyiv: VTs KNTEU, 2001. 309 p. [in Ukrainian].
14. Muntian V. Ekonomichna bezpeka Ukrainy: monohrafiia. Kyiv: KVISH, 1999. 464 p. [in Ukrainian].
15. Pasternak-Taranushenko H.A. Ekonomichna bezpeka derzhavy. Metodolohiia zabezpechennia: monohrafiia. Kyiv: Kyivskiy ekonomichnyi instytut menedzhmentu, 2003. 320 p. [in Ukrainian].
16. Bodie Z., Kane A., Marcus A. J. Investments, Thirteen edition. Published by McGraw Hill LLC, 1324 Avenue of the Americas, New York, NY 10019. 2024. URL: https://info.mheducation.com/rs/128-SJW-347/images/Bodie_Preface_Investments_13e.pdf
17. Copeland, T. E., Keenan, P. T. Making Real Options Real. *The McKinsey Quarterly*. 1998. No. 3. P. 129-141.
18. Amram M., Kulatilaka N. Uncertainty: the new rules for strategy. *Journal of Business Strategy*, 1999. May/June, 25-29.
19. Vitrianska O. V. Otsinka investytsiinoi pryvablyvosti. *Fakultet ekonomiky ta biznes-administruvannia Derzhavnoho Universytetu "Kyivskiy aviatsiyniy instytut"*. URL: [https://nau.edu.ua/site/variables/news/2018/5/Tezy%202018/30-Ekonomika%20ta%20biznes-administruvannia%20\(FEBA\).pdf?utm](https://nau.edu.ua/site/variables/news/2018/5/Tezy%202018/30-Ekonomika%20ta%20biznes-administruvannia%20(FEBA).pdf?utm) [in Ukrainian].
20. Tecnicas Medioambientales Tecmed S. A. v The United Mexican States, ICSID Case No ARB (AF)/00/2, Award. *Italaw*. URL: <https://cil.nus.edu.sg/wp-content/uploads/2015/10/Day4-11-Case-25.pdf?utm>
21. Michael J. Mauboussin Get Real Using Real Options in Security Analysis. *Credit Suisse first Boston corporation*. 1999. June 23. URL: https://ucema.edu.ar/u/jd/Inversiones/Articulos/CSFB_Get_Real.pdf?utm
22. Frequently asked questions on Regulation (EU) 2019/452 establishing a framework for the screening of foreign direct investments into the Union. *Europa.eu*. URL: <https://isp.se/media/t1fnsfll/faq-om-eu-samarbetet.pdf?utm>

23. Sustainable investments in the EU regulatory framework. *Eurosif*. URL: <https://www.eurosif.org/sustainable-investments/?utm>
24. Big Investors Say They Use ESG to Reduce Risk (But Mostly Focus on the E and G). *Stanford Graduate School of Business*. URL: <https://www.gsb.stanford.edu/insights/big-investors-say-they-use-esg-reduce-risk-mostly-focus-e-g?utm>

Received 03.11.2025

Victoria RIEZNIKOVA,
Dr. Sci. (Law), Professor,
Head of the Department of Economic Law and Economic Justice
Educational and Scientific Institute of Law of
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0003-0149-0710

Tetiana POZHODZHUK,
PhD (Law), Associate Professor,
Associate Professor of the Economic Law and Economic Justice
Educational and Scientific Institute of Law of
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0009-0004-9840-6988

Natalia EREMEEVA,
PhD (Law), Head of the Department of Economic and Legal Research
on Economic Security Issues
State Organization “V. Mamutov Institute of Economic
and Legal Research of the National Academy of Sciences of Ukraine”, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0001-8682-1384

CONCEPTUAL APPROACHES TO UNDERSTANDING INVESTMENT SECURITY

The article highlights the essence and development of the category of investment security in the legal doctrine and legislation of Ukraine, as well as in the law of the European Union. It is noted that despite several special laws, the category of investment security is currently not a normatively defined term. It is indicated that the majority of research on this issue is carried out by representatives of economic science, so investment security remains primarily an economic category. In addition, the investment security of the national legal system does not have its own sectoral structure, and the regulation of relations in the field of investment security is covered by economic, administrative, financial, international private, and public law. Therefore, attention is drawn to the need to study such a category from a legal perspective and the expediency of legislatively enshrining the term “investment security”.

It is especially emphasized that the sphere of investment security is not only a national task but also an obligation of European integration. The EU *acquis* acts are cited, in particular, EU Regulation 2019/452 on the screening of foreign direct investments. The article concludes about the complex nature of investment security and the public-private paradigm of regulation.

Based on the analysis of scientific developments, the article highlights the main conceptual approaches to understanding the category of “investment security”, namely: macroeconomic-state; risk-oriented (corporate-financial); institutional-legal (guarantee); public-private (complex, “hybrid”); strategic-sectoral; sustainable development and ESG-oriented.

The advantages and disadvantages of each of the above approaches to understanding, and also the essence of the category “investment security,” are determined. The article performs a systematic analysis of the main features of investment security. Based on the above features, the actual definition of the category of investment security is proposed.

Keywords: Investment security, economic law, investment legislation reform, concept, foreign investments, European integration.